

Innst. 199 S

(2015–2016)

Innstilling til Stortinget fra utenriks- og forsvarskomiteen

Meld. St. 37 (2014–2015)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om globale sikkerhetsutfordringer i utenrikspolitikken. Terrorisme, organisert kriminalitet, piratvirksomhet og sikkerhetsutfordringer i det digitale rom

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Globale sikkerhetsutfordringer

Sikkerhet i en mer uforutsigbar verden

Regjeringens målsetting med Meld. St. 37 (2014–2015) er å fremlegge en styrket og helhetlig politikk for å møte globale sikkerhetsutfordringer.

Det sikkerhetspolitiske landskapet har de siste par årene gjennomgått dyptgripende endringer. Utfordringene er mer komplekse enn tidligere. Vi ser i økende grad hvordan ukonvensjonelle sikkerhetsutfordringer som terrorisme, organisert kriminalitet, piratvirksomhet og utfordringer i det digitale rom får konsekvenser for global stabilitet, sikkerhet og utvikling.

Den islamske staten i Irak og Levantens (ISIL) brutale fremferd i Syria og Irak og terrorgruppens rekruttering av europeiske borgere er et eksempel på at vår sikkerhet i økende grad påvirkes av ukonvensjonelle trusler og ikke-statlige aktører, som terrorgrupper og andre kriminelle nettverk. Den dramatiske utviklingen i deler av Midtøsten og Afrika siden 2011 minner oss om konsekvensene av staters manglende evne og vilje til å gi sikkerhet og grunnleggende tjenester til sin befolkning. I land og områder hvor myndighetene ikke løser disse oppgavene, skapes grobunn for ekstremistiske grupper og kriminelle

nettverk som i neste omgang kan true også norske mål og interesser. Konflikter og lovløshet driver mennesker på flukt og tiltrekker seg fremmedkrigere, også fra Norge. I de blandede migrasjonsstrømmene finnes det også personer som kan utgjøre en sikkerhetsrisiko for Norge. Terrorisme, organisert kriminalitet, piratvirksomhet og sikkerhetsutfordringer i det digitale rom er del av et mer uoversiktlig og komplekst utenrikspolitisk landskap som også har klare innenrikspolitiske implikasjoner.

Samtidig gjør konvensjonelle militære trusler seg igjen gjeldende i vår del av verden. Sikkerheten i Europa har blitt svekket som følge av Russlands ulovlige annekasjon av Krim og destabilisering av Øst-Ukraina. Dette vil påvirke norsk sikkerhets- og utenrikspolitikk i tiden fremover.

Vi lever i en brytningstid som stiller nye krav til vår utenriks- og utviklingspolitikk. Sikkerhet og utvikling henger tett sammen. Regjeringen vil i større grad enn tidligere bruke utviklingspolitiske virkemidler, kompetanse og erfaringer for å bidra til stabilitet og forebygge radikaliserings, voldelig ekstremisme, organisert kriminalitet, digitale trusler og konflikt. Betydningen av et tett samspill med allierte og nære partnere øker. Norske interesser ivaretas best innen rammen av FN og NATO, og i samarbeid med transatlantiske og europeiske partnere.

Globale sikkerhetsutfordringer

Med globale sikkerhetsutfordringer menes her større, grenseoverskridende fenomener som truer sikkerheten til individer, samfunn eller stater. De oppstår på grunn av ikke-statlige eller statlige aktørers målrettede handlinger – de utføres med forsett. Handlingene kan ha økonomisk, politisk eller ideologisk motiv.

I denne meldingen har regjeringen valgt å begrense seg til de fire globale sikkerhetsutfordringene terrorisme, organisert kriminalitet, piratvirksomhet og sikkerhetsutfordringer i det digitale rom. Disse utpeker seg som særlig relevante og aktuelle, men utgjør ikke en fullstendig liste over globale sikkerhetsutfordringer. De har derimot viktige felles trekk som gjør at de med fordel kan analyseres samlet og møtes med flere felles tiltak.

Terrorisme, organisert kriminalitet, piratvirksomhet og sikkerhetsutfordringer i det digitale rom er ikke nye fenomener. Imidlertid har teknologitvillingen og globaliseringen ført til at de har fått mer alvorlige grenseoverskridende og globale konsekvenser.

Vår sikkerhet påvirkes derfor mer direkte av utviklingen i andre land og verdensdeler enn før. Styrings- og utviklingsproblemer, svekket legitimitet i stater og områder preget av sårbarhet, konflikt og vold blir i økende grad vårt sikkerhetsproblem. Utviklingspolitikken har derfor en tydelig sikkerhetspolitisk dimensjon.

Organisert kriminalitet er en viktig finansieringskilde for terror-, milits- og opprørsgrupper og truer regional og internasjonal sikkerhet. Utviklingen i mange stater i beltet fra Sahel-regionen og Nord-Afrika, via Midtøsten og til Sentral-Asia har aktualisert og tydeliggjort at disse utfordringene kan destabilisere en hel region, er grenseoverskridende og kan gi grobunn for terrorisme som truer vestlige demokratier. Ifølge en rapport til FNs sikkerhetsråd hadde menneskesmuglingen fra Libya en omsetning på 170 mill. USD i 2014. Inntekter fra denne smuglingen er en av de viktigste inntektskildene til væpnede grupper i Libya. Smuglernetverkene blir dermed en drivkraft bak utfordringene i og ved Middelhavet.

Utviklingen av det digitale rom har på kort tid endret det internasjonale samfunn og menneskelig samhandling på måter som var utenkelig for kun få år siden. Det digitale rom, cyberdomenet, er en motor for fremme av global handel, økonomisk vekst, fremme av demokratiske verdier og menneskerettigheter, helsetjenester, utdanning, godt styresett, kommunikasjon mellom mennesker og mellom myndigheter og borgere. Den arabiske våren er et eksempel på kraften internettet kan ha for sosial mobilisering og politisk omveltning. Samtidig har det digitale rom åpnet for nye og svært alvorlige trusler fra statlige og ikke-statlige aktører. Avhengigheten av det digitale rom har gjort oss langt mer sårbare enn tidligere, og vi må forvente at denne sårbarheten vil øke.

Globaliseringen har bidratt til at det har oppstått tettere bånd mellom de globale sikkerhetsutfordringene. De har ofte sitt opphav i sammenfallende forhold og kan derfor lett samvirke, særlig i stater med svak legitimitet og styringsevne. I dag ser vi eksem-

pelvis hvordan cybertrusler, piratvirksomhet og terrorisme finner næring i, og opptrer i samspill med, internasjonal organisert kriminalitet.

Vi ser at et bredt register av ulike konvensjonelle og ukonvensjonelle virkemidler kombineres. Såkalt hybrid krigføring er ikke et nytt konsept, men gjør overgangene mellom fred, konflikt og krig mer utdelige. Russlands opptreden i Ukraina har demonstrert hvordan stater i økende grad benytter kriminelle nettverk og deres metoder som ledd i hybrid krigføring for å nå strategiske mål. Vår politikk må ta høyde for at kombinasjon av ukonvensjonelle og konvensjonelle virkemidler vil vedvare og utvikles videre i fremtidige konflikter og ulike former for krigføring.

Regjeringen påpeker at spekteret av grenseoverskridende utfordringer er stort, og at en avgrensning er nødvendig. Klimaendringer, helseutfordringer og migrasjon har også klare sikkerhetspolitiske konsekvenser, men drøftes ikke nærmere i denne meldingen.

Formålet med meldingen

Utenrikspolitikkenes fremste mål er å sikre og fremme norske interesser – våre verdier, vår sikkerhet og vår velferd.

Det overordnede formålet med meldingen er å bidra til å trygge vår felles sikkerhet. Det blir stadig tydeligere hvordan Norge, vår sikkerhet og våre interesser, rammes av globale sikkerhetsutfordringer. Den hevdede terrorberedskapen sommeren 2014, det urovekkende høye antallet fremmedkrigere med tilknytning til Norge som har reist til Irak og Syria, flere og mer avanserte dataangrep mot norske myndigheter og bedrifter, og det tragiske angrepet i In Amenas i 2013, viser hvordan Norge berøres direkte. Norske skip seiler i piratutsatte farvann. Norske borgere kan rammes i utlandet som turister, arbeidstakere, bistandsarbeidere eller personell i multinasjonale operasjoner.

Dette er første gang Stortinget får seg forelagt en melding som behandler terrorisme, organisert kriminalitet, piratvirksomhet og sikkerhetsutfordringer i det digitale rom samlet i et utenrikspolitisk perspektiv. Den skal bidra til en styrket og mer helhetlig politikk mot globale sikkerhetsutfordringer. Effektive tiltak krever samkjørt og tilpasset bruk av for eksempel kunnskap og erfaring fra utviklingssamarbeid, etterretning og utenriks-, forsvars- og justispolitiske virkemidler. Det vil også gjøre oss mer relevante i samarbeidet med allierte og andre internasjonale partnere.

Terrorisme, organisert kriminalitet, piratvirksomhet og sikkerhetsutfordringer i det digitale rom vil forbli en del av fremtidens sammensatte trusselbilde. Meldingen legger grunnlaget for et langsiktig

oppfølgingsarbeid med fokus på kunnskap og analyse, styrket nasjonal koordinering, bredt internasjonalt samarbeid og kapasitetsbygging i aktuelle land og regioner. Vår sikkerhetspolitikk må evne å møte både ukonvensjonelle og konvensjonelle trusler.

Meldingen skal styrke Norges bidrag til internasjonal stabilitet, fred og utvikling. Konflikter spres over grenser og trekker flere nærliggende land med, noe som igjen påvirker regionale maktforhold. Dette påvirker vårt arbeid for fremme av menneskerettighetene, vekst og utvikling. Robuste rammer for stabilitet og sikkerhet må bygges av det internasjonale samfunn i fellesskap. Internasjonale og regionale aktører må styrke sin evne til å møte terrorisme, organisert kriminalitet, piratvirksomhet og sikkerhetsutfordringer i det digitale rom.

Mål og prinsipper for Norges innsats

Den styrkede innsatsen mot globale sikkerhetsutfordringer baseres på en helhetlig tilnærming i tråd med de overordnede prinsipper for norsk utenriks- og utviklingspolitikk.

Norge har en sterk tradisjon for multilateralt samarbeid og arbeid for en rettsbasert verdensorden. Regjeringen vil fortsette arbeidet for stadig mer effektive internasjonale og regionale organisasjoner. Regjeringen arbeider for et modernisert og sterkt FN, og for et NATO som forblir relevant og er i stand til å møte hele spekteret av trusler. Vi arbeider for et tett samarbeid med EU og våre nordiske naboer i utenriks- og sikkerhetspolitikken. Også prosesser og aktører utenfor det etablerte multilaterale systemet er viktig i arbeidet mot globale sikkerhetsutfordringer. Vårt arbeid ute må ses i sammenheng med våre nasjonale tiltak og behov.

Globale sikkerhetsutfordringer svekker staters evne til å ivareta egne borgeres menneskerettigheter. Regjeringens mål er å bidra til å sette stater bedre i stand til å forebygge og bekjempe terrorisme, organisert kriminalitet, piratvirksomhet og digitale trusler, og slik styrke deres evne til å sikre egne borgeres menneskerettigheter. Dette arbeidet skal skje i overensstemmelse med folkerettslige forpliktelser, herunder menneskerettighetene, humanitærretten og rettsstatsprinsippene.

Kvinnens rettigheter må ivaretas i dette arbeidet. Når sikkerheten trues, øker ofte diskrimineringen av og vold mot kvinner. Mange terrororganisasjoner har som del av sin ideologi å svekke kvinnens rettigheter, samtidig som kvinner rekrutteres bevisst.

En fremtidsrettet politikk

Global samhandling og teknologisk utvikling åpner for stadig nye muligheter, men også nye typer risiko og sårbarhet. I årene fremover vil det stilles høye krav og forventninger til myndighetenes evne

til å forebygge, håndtere og bekjempe globale sikkerhetsutfordringer. Innsats mot terrorisme, organisert kriminalitet, piratvirksomhet og trusler i det digitale rom er også en del av en fremtidsrettet utviklingspolitikk.

Regjeringen fremmer en styrket og mer helhetlig innsats på dette området. Den bygger på fire elementer: Kunnskap og analyse, nasjonal samordning, internasjonalt samarbeid og kapasitetsbygging.

Mer kunnskap og analyse er nødvendig for en dypere forståelse av hvilke sikkerhetsutfordringer vi står overfor og hvordan disse berører Norge og norske interesser. Regjeringen vil bidra til økt kunnskap om globale sikkerhetsutfordringer blant norske og internasjonale analyse- og forskningsmiljøer og skal bruke mer FoU-midler på globale sikkerhetsutfordringer. Regjeringen vil arbeide for økt rekruttering av norske eksperter til relevante internasjonale organisasjoner som arbeider på dette feltet. Regjeringen oppretter en nasjonal ekspertgruppe som skal analysere hvordan alvorlig og organisert kriminalitet påvirker land hvor Norge har utenriks- og utviklingspolitiske interesser.

Forebygging og bekjempelse av globale sikkerhetsutfordringer fordrer styrket nasjonal koordinering. Dette innebærer mer informasjonsdeling og erfaringsutveksling mellom departementer og etater, en helhetlig og samordnet politikk og en koordinert virkemiddelbruk. Et bredt spekter av virkemidler, inkludert utviklings-, justis- og forsvarspolitiske, må vurderes. Regjeringen vil videreutvikle Felles kontraterrorsenter (FKTS) og etablere en gruppe for koordinering av norske posisjoner i internasjonal cyberpolitikk for å styrke arbeidet med å fremme norske interesser og verdier i det digitale rom internasjonalt. Regjeringen vil utarbeide en internasjonal cyberstrategi for Norge.

Bekjempelse av piratvirksomhet utenfor Somalia har vist nytten av å kombinere et bredt sett av virkemidler og hvor viktig tett samarbeid med næringslivsaktører kan være. Regjeringen vil videreføre arbeidet for å forhindre at piratvirksomheten tiltar igjen i Det vestlige indiske hav. Regjeringen har dreid bekjempelsen av piratvirksomhet mot Vest-Afrika fordi piratvirksomheten i regionen ikke er under kontroll. Piratproblemet i Sørøst-Asia forverrer seg. Derfor vil regjeringen vurdere hvordan vi kan styrke vår tilknytning til det regionale samarbeidet der om maritim sikkerhet. Regjeringen vil gå inn for å styrke NATOs evne til å bidra til piratbekjempelse. Det er i denne sammenhengen avgjørende å vurdere alternative tilnærminger. NATOs stående maritime styrke skal i hovedsak ivareta sin militære oppgave, og bør styrke sin kampkraft gjennom relevant trening og øving. Regjeringen vil også vurdere hvordan

Norge på best mulig måte kan samarbeide med EU om maritim sikkerhet.

Norge skal bygge sikkerhet og utvikling sammen med andre. Gjennom bredt internasjonalt samarbeid med stater, organisasjoner, privat næringsliv, tenketankmiljøer og forskere vil regjeringen bidra til å forebygge og bekjempe globale sikkerhetsutfordringer. Blant våre viktigste arenaer og partnere er FN, NATO, transatlantiske, europeiske og nordiske like-sinnede.

Som et ledd i dette arbeidet oppretter regjeringen et bistandsprogram mot organisert kriminalitet og ulovlig handel. Programmet etableres i 2016 og skal trappes opp til 100 mill. kroner årlig.

Regjeringen vil også etablere et bistandsprogram for å forebygge radikaliserings-, voldelig ekstremisme og terrorisme i land og områder preget av konflikt, vold og sårbarhet. Programmet etableres i 2016 og skal trappes opp til 100 mill. kroner årlig. Programmet skal bidra til å skape motstandsdyktige og inkluderende samfunn, forebygge konflikt og stabilisere områder hvor terrororganisasjoner har mistet fotfeste.

I 2015 skal FNs tusenårsmål avløses av nye bærekraftsmål frem mot 2030. I forhandlingene om nye bærekraftsmål er det erkjent at globale sikkerhetsutfordringer må håndteres i arbeidet for å fremme utvikling. Regjeringen arbeider for at fredelige og inkluderende samfunn blir et eget mål i den nye utviklingsagendaen, og at bekjempelse av alvorlig og organisert kriminalitet inngår i dette. Regjeringen arbeider for at OECDs retningslinjer for bruk av bistand justeres som følge av dette.

Ved å bidra til kapasitets- og institusjonsbygging vil regjeringen bistå utviklingsland med å håndtere globale sikkerhetsutfordringer og styrke landenes mulighet for økonomisk vekst og velstand. Kapasitetsbygging innen sikkerhets- og forsvarssektoren i sårbare stater er avgjørende for at landene blir bedre i stand til å ivareta egen sikkerhet og hindre at sikkerhetsutfordringer destabiliserer hele regioner. Regjeringen vil bidra til at flere utviklingsland i større grad kan benytte mulighetene som et sikkert, fritt og åpent internett åpner for. Regjeringen vil styrke berørte land og organisasjoners evne til å forebygge, håndtere og bekjempe sikkerhetsutfordringer i det digitale rom, og vil involvere næringsliv, forskere og sivilsamfunn i dette arbeidet. Regjeringen vil bidra til at det bygges kapasitet som kan bekjempe alle typer organisert kriminalitet i prioriterte land og regioner. Regjeringen øker støtten til Interpol og UNODC og vektlegger deres innsats for bygging av regional kapasitet og globalt eller regional nettverkssamarbeid innen toll-, politi- og påtalemyndigheter i en rekke utviklingsland og regioner. Regjeringen støtter opp om arbeid som kan gi mer strategisk bruk av FNs

sikkerhetsråds verktøy og sikre relevant informasjonsdeling og analyse med andre organisasjoner for best mulig gjennomføring av FNs sanksjonsregime for å bekjempe alvorlig og organisert kriminalitet.

Som del av arbeidet med å konsentrere norsk bistand har regjeringen valgt ut tolv fokusland. Fokuslandene inkluderer seks sårbare stater/områder, hvor det skal legges vekt på stabilisering og fredsbygging ved siden av sosial og økonomisk utvikling. Videre inkluderer de seks land i utvikling, hvor det legges økende vekt på godt styresett, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, ressurs- og inntektsforvaltning. Regjeringen gir de sårbare statene spesiell oppmerksomhet og prioritet i utenriks-, sikkerhets- og utviklingspolitikken. Et viktig mål er å styrke landenes evne til å bekjempe terrorisme, organisert kriminalitet, piratvirksomhet og digitale trusler. Regjeringen legger de såkalte New Deal-prinsippene og sikkerhetsrådsresolusjonene om kvinner, fred og sikkerhet til grunn for samarbeidet med sårbare stater. Dette er en strategisk satsing på sårbare stater som må ses i sammenheng med formålet med denne meldingen.

I meldingens kapittel 6.5 lister regjeringen opp 40 konkrete tiltak for å møte utfordringene knyttet til de globale sikkerhetsutfordringene.

Regjeringen legger til grunn at tiltakene og politikken som omtales i denne meldingen skal dekkes innen gjeldende budsjettammer.

For en nærmere omtale av de ulike temaene, regjeringens målsettinger knyttet til disse samt regjeringens tiltak for å møte utfordringene vises det til meldingen.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Svein Roald Hansen, lederen Anniken Huitfeldt, Marit Nybakk, Kåre Simensen og Jonas Gahr Støre, fra Høyre, Elin Rodum Agdestein, Regina Alexandrova, Sylvi Graham, Øyvind Halleraker og Trond Helleland, fra Fremskrittspartiet, Harald T. Nesvik, Jørund Rytman og Christian Tybring-Gjedde, fra Kristelig Folkeparti, Knut Arild Hareide, fra Senterpartiet, Liv Signe Navarsete, fra Venstre, Trine Skei Grande, og fra Sosialistisk Venstreparti, Bård Vegar Solhjell, vil understreke viktigheten av at regjeringen, i en tid der både tradisjonelle sikkerhetsutfordringer og ukonvensjonelle trusler på kort tid har endret de sikkerhetspolitiske rammebetingelsene, legger frem en melding som omhandler stadig mer overgripende globale trusler. Komiteen støtter formålet med meldingen; en

styrket og helhetlig politikk for å møte globale sikkerhetsutfordringer med det mål å fremme våre interesser, verdier, sikkerhet og velferd.

Komiteen er enig i at vi står overfor en mer kompleks og uforutsigbar sikkerhetspolitisk situasjon enn på svært lenge, og deler regjeringens oppfatning av at terrorisme, organisert kriminalitet, piratvirksomhet og digitale trusler får stadig mer omfattende konsekvenser for internasjonal stabilitet og utvikling. Komiteen viser til at flere av konfliktenene og krisene er med på å forskyve geopolitiske forhold og kan skape et mer uoversiktlig aktørbilde. Komiteen viser også til at trusselbildet endrer seg raskt og at Norge berøres både direkte og indirekte av globale trusler som ofte er ukonvensjonelle i sin natur. Komiteen merker seg at regjeringen vil behandle terrorisme, organisert kriminalitet, piratvirksomhet og sikkerhetsutfordringer i det digitale rom i sammenheng, og deler ønsket om en styrket og mer helhetlig innsats mot globale sikkerhetsutfordringer.

Komiteen viser til at dagens sikkerhetsutfordringer spenner vidt og innebærer både nye og tradisjonelle trusler, konvensjonelle og ukonvensjonelle, som ved hjelp av nye metoder og ny teknologi forsterkes og er mer grenseoverskridende enn tidligere. Komiteen deler beskrivelsen av at konvensjonelle militære midler gjør seg gjeldende i vår del av verden, ved Russlands opprustning og vilje til våpenmakt på Krimhalvøya, i Øst-Ukraina og i Syria. Komiteen er bekymret for at hybrid krigføring ved fordekte forsøk på destabilisering, slik blant annet Ukraina har blitt utsatt for, skal kunne destabilisere også andre deler av Europa.

Komiteen deler bekymringen for at klimaendringer, helseutfordringer og migrasjon potensielt utgjør en økt risiko for spredning av globale og grenseoverskridende trusler. I områder der tilgang på ressurser er knapp, øker risikoen for kriminalitet, krig og konflikt, som igjen fører folk på flukt.

Komiteen må dessverre også konstatere at Norge ikke går fri for organisert kriminalitet, piratvirksomhet, trusselen fra hjemvendte fremmedkrigere, terrorisme og digitale angrep. Når andre staters suverenitet svekkes, kan det skapes friområder for trusler som i neste omgang kan ramme norske mål, både hjemme og ute, noe vi har sett gjennom høynet terrorberedskap, flere cyberangrep på norske myndigheter og bedrifter, og angrep og trusler om angrep mot norske borgere i utlandet.

Komiteen viser til at norske posisjoner og politikk i enkelte tilfeller, slik som i karikaturstriden og når det gjelder vår deltakelse i kampen mot terroristgrupper, har vært medvirkende til trusler om angrep mot Norge og angrep mot norske interesser i utlandet. Komiteen presiserer viktigheten av å slå

ring om verdier som menneskerettigheter og ytringsfrihet og aldri gi etter for trusler mot disse, vårt liberale samfunn og vår måte å leve på.

Terrorisme

Komiteen er bekymret for den tiltakende utbredelsen av terrorisme og voldelig ekstremisme verden har sett siden 2000. I mange konfliktområder i verden er nå transnasjonale terrornettverk ikke bare delaktig i operasjoner og enkeltangrep, men utnytter ustabile regimer til å overta store landområder. Komiteen viser til at som følge av borgerkrigen i Syria og situasjonen i Irak har man i de senere år sett flere terrornettverk springe ut. Især er terrorgruppen ISIL og deres selverklærte mål om et islamsk kalifat en fare for befolkningen i disse landene og landene i regionen, og for enkeltangrep i land i en global skala.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, støtter regjeringens bidrag til kampen mot ISIL og deler oppfatningen av at terrornettverket må stanses ved hjelp av konvensjonelle hjelpemidler.

Komiteen deler regjeringens bekymring for den tiltakende utbredelsen av terrorisme og voldelig ekstremisme globalt. Spesielt utgjør den geografiske, militære og finansielle framveksten til terrororganisasjonen ISIL en betydelig trussel både mot lokalbefolkningen i Irak og Syria, mot nabolandene, så vel som en global trussel om terrorangrep på andre lands territorium. ISIL har vokst seg sterkere i det kaotiske konfliktbildet som har utspilt seg i Irak de siste årene og i Syria etter utbruddet av borgerkrigen i 2011, og har i begge land erobret og klart å holde store landområder i 2014.

Komiteen mener at i tråd med Sikkerhetsrådets resolusjoner 1267 (1999), 1989 (2011) om felles innsats mot terrorisme, og resolusjonene 2178 (2014) og 2199 (2015) om bekjempelse av al-Qaida og ISIL i Syria, må Norges innsats konsentreres om å forhindre at norske statsborgere slutter seg til ISIL eller andre terrororganisasjoner, motvirke all form for finansiering av internasjonal terrorisme og hindre at norske fremmedkrigere gjennomfører terrorhandlinger i Norge eller andre land.

Komiteen viser til at flere bevegelser som al-Qaida og Taliban og deres undergrupper utgjør en global trussel, mens Boko Haram og al-Shabaab og andre regionale terrornettverk opererer i stor skala i flere afrikanske land. Faren for at ytterligere svake stater, som for eksempel Libya og Jemen, også skal falle i hendene på terrorister, er overhengende.

Komiteen viser til sivilt samfunns rolle i å gi hjelp, forhindre radikaliserings og øke tillit og samhandling blant sivile i sårbare stater så vel som andre

områder som er truet av ekstremisme og radikaliserings. Komiteen vil understreke at å støtte opp om sivil samfunn er ett av flere viktige virkemidler for å hindre radikaliserings og ekstremisme. Slikt arbeid bør baseres på Do No Harm-prinsippet som er vel innarbeidet i norsk bistand, for å unngå å sette lokalt sivilsamfunn og menneskerettighetsaktivister i fare eller gjøre mer skade enn gagn. Komiteen mener at arbeid som gjøres for å bekjempe radikaliserings og terrorisme aktivt må involvere lokalt sivil samfunn og lokalsamfunnene en skal arbeide i, og at Norge bør være en pådriver for en slik praksis.

Komiteen viser til at et kjennetegn ved ekstremistiske grupperinger er at de angriper kvinners rettigheter og forsøker å redusere deres økonomiske, sosiale og politiske deltakelse. Kvinner og jenter angripes direkte og indirekte, ved bruk av vold og seksualisert vold, men også gjennom ulike juridiske og sosiale strategier. I områder hvor ekstremisme og radikaliserings øker, opplever kvinner og jenter økt trakassering og redusert bevegelsesfrihet.

Komiteen viser til Sikkerhetsrådets resolusjon 1325 «Women, Peace and Security» fra år 2000, de viktige erfaringene som er gjort gjennom 15 år med implementeringen av resolusjonen, og anbefalingene som kom ut av høynivåmøtet i oktober 2015 for å markere 15-årsjubileet for resolusjonen. Disse inkluderer viktigheten av å inkludere kvinneperspektivet i diskusjoner og tiltak knyttet til voldelig ekstremisme, og resolusjonen fremhever blant annet viktigheten av styrket dialog med kvinneorganisasjoner som jobber i disse områdene. Komiteen mener det er viktig at regjeringen følger anbefalingene fra høynivåsesjonen i FN, og integrerer kvinneperspektivet tydeligere i arbeidet for å bekjempe ekstremisme og radikaliserings.

Komiteen viser til at et annet trekk ved islamistisk ekstremisme er forfølgelse av og grove overgrep mot annerledes troende og minoriteter. Innsats for å styrke minoritetsvernet og trosfriheten i utsatte regioner er derfor en viktig oppgave.

Komiteen merker seg at høyreekstremisme også er en trussel mot vår trygghet, noe terrorangrepet 22. juli 2011 viste med all tyngde. Ytterliggående ekstremistiske bevegelser og motbevegelser har blitt forsterket blant annet som følge av sosiale problemer og økt migrasjon i Europa de senere årene. Terrorangrepene i Paris og København i 2015 er eksempler på at terrorisme ikke har noen grenser og at oppfordring til angrep i Vesten eller mot vestlige interesser er en del av den nye normalsituasjonen. Komiteen er derfor opptatt av arbeidet med å avdekke terrornettverks kommunikasjon med utsatte grupper og migranter.

Komiteen ser faren for at terrorismens globaliserte utbredelse, gjennom stadige teknologiske fremskritt og et ønske om ideologisk og religiøs

spenning og polarisering, kan øke i styrke og omfang.

Komiteen mener at arbeidet med beredskap, kontraterror, informasjons- og analysearbeid, etterretningssamarbeid og -utveksling er av stor betydning for å avverge terrorangrep og støtter at regjeringen har styrket dette arbeidet i forbindelse med Prop. 1 S (2015–2016). Komiteen støtter også de internasjonale og regionale initiativene regjeringen slutter seg til i meldingen, herunder arbeidet innenfor FNs globale antiterror-strategi, UNCCT, CTITF og CTED, samt arbeidet mot terrorfinansiering ved styrking av FN, spesielt også UNODC, UNEP, DPKO og INTERPOL. Komiteen merker seg at flere av sikkerhetsutfordringene vi står overfor omhandler forflytning av trusselindivider over landegrenser. Dette er mennesker som kan ha ulike roller basert på hvor de er i verden, men som uansett er medvirkende til trusler mot nasjonal sikkerhet. Komiteen mener det er viktig med kunnskap om personer som kan utgjøre en sikkerhetsrisiko og forventer at regjeringen vurderer tiltak for å sikre mulighet for utveksling av informasjon om individer som er mistenkt eller beviselig involvert i organisert kriminalitet, terrorvirksomhet eller piratvirksomhet, både mellom stater og ulike nasjonale etater.

Komiteen mener at muligheten for å fange opp slike individer, ved å etablere et felles register med personopplysninger og biometri over trusselaktører, må vurderes nærmere. Dermed kan etater som i ulike sammenhenger kontrollerer identifikasjon av mennesker, kontrollere om individer er mistenkt for eller beviselig involvert i organisert kriminalitet, terrorvirksomhet eller piratvirksomhet.

Medlemen i komiteen frå Senterpartiet viser til at ei vesentleg svakheit med meldinga er at den i altfor liten grad tek opp fråvær av grensekontroll, ei av dei største sikkerheitsutfordringane Noreg har. Når fleire av sikkerheitsutfordringane vi står ovanfor handlar om trusselindivid som flytter seg over landegrenser, er det både naturleg og naudsynt å gjere ei analyse av korleis ein kan stanse denne flyttestraumen. I kampen mot grenseoverskridande organisert kriminalitet og terrorisme er grensekontroll eit naudsynt verkemiddel. Noreg veit i dag ikkje kven som oppheld seg på norsk territorium, noko som aukar risikoen i landet.

Denne medlemen viser til at avskaffinga av nasjonal grensekontroll vart gjort under føresetnad av at Schengens yttergrenser skulle verte kontrollert. Kontrollen langs ein del av Schengens yttergrenser fungerer ikkje i dag, noko som gjer at både enkeltindivid og organisasjonar nærast får fritt tilgjenge til Europa og Noreg. Denne medlemen viser til at regjeringa sjølv har uttala at når ein ikkje har kontroll på

yttergrensene og ikkje registrerer dei som kjem, så har Schengen-systemet brote saman.

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti røysta mot norsk tilknytning til Schengen-avtala begge gongane avtala vart handsama i Stortinget, både våren 1997 og våren 1999. Desse medlemene viser til at med den teknologiske utviklinga som har vore dei siste åra, vil innføring av personkontroll på grensa også mellom Schengen-land kunne gjennomførast på praktisk og effektivt vis. Mellom anna bruk av biometriske pass kan gjere grensekontrollen både sikrere og meir effektiv. Slik kontroll vil lettare fange opp ettersøkte kriminelle, og folk med falske pass vil bli oppdaga. Desse medlemene understrekar at stikkprøvar ikkje er nok for at Noreg med tilfredsstillande sannsyn skal evne å stanse personar som det ikkje er ønskjeleg å gje tilgjenge til norsk territorium.

Komiteen mener at radikaliserings utgjør roten til terrorisme og viser til viktigheten av å styrke det forebyggende arbeidet mot radikaliserings og voldelig ekstremisme som skal hindre rekruttering til voldelig ekstremisme, både hjemme og ute. Komiteen viser til regjeringens arbeid for å følge opp handlingsplanen mot radikaliserings og voldelig ekstremisme, samt satsingen på et forsterket arbeid på antiradikalisering, integrering og forebygging i fengsler, utdanningsinstitusjoner, barnevernet og helsevesenet gjennom Prop. 1 S (2015–2016). Komiteen støtter også at det forebyggende arbeidet skal være en del av det langsiktige utviklingssamarbeidet, herunder støtte til nasjonale programmer for deradikalisering, utdanning og yrkestrening for utsatte grupper som også innebærer involvering av lokalsamfunn og lokalt sivil samfunn.

Komiteen mener at risikoen for at terrorgrupper eller ikke-statlige aktører skal få tilgang til kjernefysiske våpen og masseødeleggelsesvåpen er stor, og støtter regjeringens arbeid for høyere kontrollstandarder og internasjonale initiativer som hindrer tilgang og spredning av kjernevåpen, kjemiske, biologiske og radiologiske våpen.

Kjernevåpen og ikke-spredningsarbeid

Komiteen viser til Norges forpliktelser under NPTs artikkel 6, og viser særlig i den forbindelse til Norges bidrag til gjennomføringen av Iran-avtalen hvor Norge bistod med finansiering og transport av 60 000 kg naturlig uran fra Kasakhstan til Iran. Samtidig uttransporterte Iran et kvantum med anriket ubrukt brenselmateriale.

Komiteen mener gjennomføringen av Iran-avtalen vil være en seier for det internasjonale ikke-spredningsregimet, og for internasjonalt diplomati.

Komiteen mener den norske støtten til IAEA og Iran-avtalen er nedrustnings- og ikke-spredningsarbeid i praksis. Det er også et eksempel på regjeringens satsing på konkrete og effektive tiltak på disse områdene. Gjennomføringen av Iran-avtalen vil både sikre det globale ikke-spredningsregimet og kunne bidra til en mer stabil regional utvikling i Midtøsten.

Komiteen viser til at Norge i september 2015 var vertskapsnasjon for det andre plenums møtet i Internasjonalt partnerskap for kontroll av kjernefysisk nedrustning (IPNDV). Partnerskapet er et samarbeid mellom 27 land og EU, og støttes av tenketanken Nuclear Threat Initiative (NTI). Komiteen mener at det å kunne kontrollere at nedrustning faktisk finner sted er avgjørende for tilliten til internasjonale nedrustningsavtaler, og at verifikasjon er et område hvor verden kan oppnå konkrete fremskritt for kjernefysisk nedrustning.

Komiteen viser til Nord-Koreas oppskyting av langdistanserakett nylig. Dette er ikke i tråd med avtalen. Komiteen mener dette utfordrer verdenssamfunnet og NPT, og bare bekrefter at det må vises fasthet overfor land som ikke overholder NPT.

Komiteen viser videre til at Norge i perioden 22. februar–20. mars vil inneha presidentskapet i Nedrustningskonferansen i Genève (CD). Nedrustningskonferansen har 65 medlemmer og skal være et forum for å forhandle frem multilaterale nedrustningsavtaler. Ikke-spredningsavtalen, biologivåpenkonvensjonen, kjemivåpenkonvensjonen og prøvestansavtalen (CTBT) har alle blitt forhandlet frem innen rammen av CD.

Komiteen viser til at CD har vært blokkert i 20 år og legger til grunn at Norge vil utføre et aktivt presidentskap og gjøre et aktivt forsøk på å bidra til å oppheve stillstanden i CD.

Komiteen viser også til at regjeringen arbeider for ikrafttredelse av prøvestansavtalen (CTBT) og for en igangsettelse med forhandlinger om forbud mot produksjon av spaltpart materiale (FMCT).

Komiteen viser til at enhver kjernefysisk detonasjon vil ha katastrofale humanitære konsekvenser og vil utgjøre en meget alvorlig global sikkerhetsutfordring. En sentral oppgave er å hindre at slike våpen havner hos terrorgrupper. Full avskaffelse av masseødeleggelsesvåpen vil gi en tryggere verden.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, viser til at regjeringen Stoltenberg II ved flere anledninger, blant annet 6. oktober 2011 i svar på skriftlig spørsmål nr. 1963 (2011–2012) fra

representanten Gitmark, omtalte sin politikk for en atomvåpenfri verden der utenriksministeren blant annet skrev: «Vi ønsker et reelt totalforbud og arbeider aktivt både for å skape et politisk grunnlag og praktiske muligheter for å komme dit».

Flertallet viser videre til at et stortingsflertall støtter arbeidet med balansert og gjensidig atomnedrustning på dette grunnlag og innen rammen av ikke-spredningsavtalen NPT, inkludert et langsiktig mål om et internasjonalt forbud mot kjernevåpen.

Komiteen viser til viktigheten av at regjeringen bygger videre på det brede engasjementet skapt under Oslo-konferansen om de humanitære konsekvensene av kjernevåpen. Målet på sikt er å nå og opprettholde en verden fri for kjernevåpen. Full gjennomføring av ikke-spredningsavtalens (NPT) forpliktelser er avgjørende for å nå dette målet.

Komiteen understreker at en kjernevåpenfri verden må understøttes og sikres av en eller flere rettslige bindende avtaler som omfatter alle land. Et slikt juridisk rammeverk må inngå i et helhetlig og troverdig globalt ikke-spredningsregime. Veien dit må gå gjennom balansert, gjensidig, irreversibel og verifiserbar avskaffelse av dagens kjernevåpen.

Komiteen viser til at regjeringen har meddelt Stortinget at den arbeider systematisk for å nå målet om en verden fri for kjernevåpen, og at den i tiden som kommer vil vektlegge praktiske og effektive tiltak for nedrustning. Regjeringen vil videreutvikle arbeidet for verifikasjon av nedrustning gjennom intensivt samarbeid både med kjernevåpenstater og andre ikke-kjernevåpenstater. Den varsler aktivt arbeid i formelle multilaterale nedrustningsfora innen FN og i NPT-sammenheng, herunder gjennom Norges pågående formannskap i Nedrustningskonferansen (CD), og på andre relevante arenaer slik som i Den åpne arbeidsgruppen (OEWG) og ved å følge opp det faktabaserte humanitære initiativet som Norge var vertskap for i 2013. Komiteen legger til grunn at Stortinget holdes godt orientert om dette arbeidet, og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen arbeide aktivt for en verden fri for atomvåpen og bidra til gjennomføring av Ikkespredningsavtalens (NPT) forpliktelser, innta en aktiv rolle som pådriver for ikke-spredning og for nedrustning med sikte på en balansert, gjensidig, irreversibel og verifiserbar avskaffelse av atomvåpen, og på dette grunnlaget arbeide langsiktig for et rettslig bindende rammeverk for å sikre dette målet.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Norge spiller en aktiv rolle som pådriver i det internasjonale arbeidet mot spredning av atomvåpen og arbeider for et forbud mot slike våpen.»

Organisert kriminalitet

Komiteen vurderer organisert kriminalitet til å utgjøre en stor trussel mot utvikling og sikkerhet. Dette gjelder især kriminelles mulighet til å svekke utviklingen av et fungerende samfunn i svake stater og faren for å bringe stater ut i konflikt. Komiteen merker seg også at kriminelle grupper og karteller mange steder har territoriell kontroll og setter stater under press. På samme tid utgjør organisert kriminalitet som narkotika- og våpensmugling, menneskesmugling og -handel, IKT-kriminalitet, illegal beskatning, miljøkriminalitet og andre grove kriminelle handlinger en bro til terrorisme, og danner ofte et betydelig og nødvendig finansieringsgrunnlag for terrornettverk. Komiteen støtter innsatsen for å stanse enhver form for organisert kriminalitet og understreker viktigheten av å skape internasjonale allianser som hindrer koplingen mellom terror og organisert kriminalitet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, viser til at miljøkriminalitet blir trukket fram som en av hovedutfordringene hva gjelder organisert kriminalitet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til Innst. 7 S (2015–2016), jf. Prop 1 S (2015–2016), hvor kap. 166 post 72 Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling reduseres med 175 mill. kroner i posten sammenlignet med 2014. Disse medlemmer mener det er grunn til å frykte at dette vil kunne ramme det viktige arbeidet Norge har gjort i flere år for å bekjempe miljøkriminalitet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, viser til at omfanget av miljøkriminalitet har økt slik at den i dag utgjør en global sikkerhetsutfordring og et alvorlig problem for fattige land. Ulovlig fiske, ulovlig tømmerhugst og ulovlig jakt og fangst rammer miljøet, men også fattige lands ressursforvaltning og skatteinntekter. Miljøkriminalitet har ofte forgreininger til internasjonal alvorlig kriminalitet og ulovlige internasjonale pengestrømmer.

Flertallet har også merket seg at FNs bærekraftsmål (15) sier at medlemslandene raskt må

handle for å få slutt på ulovlig jakt og handel med truede plante- og dyrearter, og at den globale støtten til arbeid mot krypskyting og smugling av truede arter må styrkes gjennom å styrke kapasiteten berørte lokalsamfunn har til å skape seg en bærekraftig utvikling.

Flertallet viser til at Interpol og FNs miljøprogram (UNEP) i 2014 anslo verdien på det globale markedet for miljøkriminalitet til å være mellom 70 og 213 mrd. USD pr. år. Flertallet viser til etableringen av et bistandsprogram mot organisert kriminalitet og ulovlig handel, og at regjeringen skal spisse innsatsen mot kriminalitet i ulike tematiske satsinger som miljøkriminalitet. Flertallet mener arbeidet med miljøkriminalitet må styrkes videre i dette programmet og være godt koordinert med Norges innsats mot miljøkriminalitet i alle aktuelle internasjonale fora som for eksempel CITES, og at viktige tiltak som tidligere fikk støtte under kap. 166 post 72, bør videreføres i det nye bistandsprogrammet.

Piratvirksomhet

Komiteen merker seg at piratvirksomhet i form av bording og kapring, tyveri av last og krav om løsepenger har vært et kontinuerlig og økende problem det siste tiåret. Komiteen understreker Norges rolle som en maritim stormakt. Den norskkontrollerte flåten er den sjettede største i verden og består av om lag 1 800 skip som seiler over hele verden, og komiteen presiserer viktigheten av å beskytte norske interesser og norske sjøfolks liv og helse. Komiteen ser med bekymring på piratvirksomhetens sammenheng med organisert kriminalitet, herunder illegal handel med raffinerte oljeprodukter og virksomhet på land. Komiteen merker seg videre at selv om det ikke utgjør noen sikkerhetspolitisk trussel i tradisjonell forstand, bidrar piratvirksomheten til å binde opp sjømilitære ressurser, til tider også NATO- og EU-lands stående styrker. Komiteen viser til at Norges aktive bidrag til kampen mot piratvirksomhet gjennom NATO og EUNAVFOR i Adenbukta har brakt resultater ved at angrepene, siden 2012, har stanset opp. Komiteen bemerker videre at piratvirksomhet har blitt et større problem i Sørøst-Asia og Vest-Afrika, ofte av en annen karakter, og understreker derfor viktigheten av videre bekjempelse av piratvirksomhet gjennom internasjonale fora og at de militære operasjonene fortsetter også etter 2016 for å unngå ny oppblomstring av pirataktiviteten.

Sikkerhetsutfordringer i det globale rom

Komiteen merker seg at digitale trusler utgjør den raskest voksende fare for den norske samfunnsikkerheten og for cyberangrep på kritisk infrastruktur, myndigheter og næringsliv.

Komiteen merker seg videre at statlige aktører som står bak digitale etterretningsoperasjoner utgjør den største trusselen mot norske myndigheter i det digitale rom, og at faren for digital krigføring er større enn tidligere.

Komiteen ser med stor bekymring på den kapasitet offentlige og private aktører har til å foreta digitale angrep. Komiteen viser til at en av fire norske virksomheter oppgir å ha opplevd IKT-kriminalitet og at 350 mrd. kroner årlig går tapt som følge av dette. Komiteen viser videre til at digitale trusler også innebærer Internett som en kommunikasjonskanal koblet opp mot aktivisme, organisert kriminalitet og terrorvirksomhet og at det må rettes tiltak mot alle disse områdene.

Komiteen viser til at regjeringen skal utarbeide en internasjonal cyberstrategi for Norge, etablere en gruppe for koordinering av norske posisjoner i internasjonal cyberpolitikk for å styrke arbeidet med å fremme norske interesser, samt intensivere samarbeidet med EU og NATO, og støtter dette. Komiteen viser videre til viktigheten av kontinuerlig involvering av næringslivet slik at man får innhentet innsikt, vurderinger og bekymringer fra næringslivet, herunder en forsterket innsats i kontaktgruppen for forebygging av terrorhandlinger.

Utenrikspolitiske konsekvenser og tiltak

Komiteen viser til ulike former for globale trusler som hver og en og samlet utgjør sikkerhetsutfordringer med utenrikspolitiske konsekvenser for Norge. Komiteen er enig i at vi må være bedre rustet for å møte det uforutsigbare og at vi må arbeide langsiktig med en rekke virkemidler. Komiteen støtter derfor de fire elementene regjeringen bygger sine tiltak på: Kunnskap og analyse, nasjonal samordning, internasjonalt samarbeid og kapasitetsbygging. På det internasjonale området må bistand, diplomatiske, justispolitiske og militære virkemidler spille bedre sammen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, viser til etableringen av to bistandsprogrammer som ett av flere virkemidler, og deler regjeringens ambisjon om at de ulike politiske virkemidlene må spille godt sammen. Disse medlemmer vil likevel understreke viktigheten av å opprettholde et tydelig skille mellom utviklingspolitiske, justispolitiske og militære virkemidler slik at dette ikke viskes ut over tid. Spesielt er dette viktig i en tid hvor flere politikkområder grenser til utvikling og bistand og en står i fare for at definisjonen av hva som kan kategoriseres som langsiktig bistand og humanitær hjelp, blir utvannet over tid.

Disse medlemmer viser til at regjeringen i meldingen sier den vil arbeide for justering av OECD DACs retningslinjer slik at bekjempelse av alvorlig og organisert kriminalitet inngår i disse.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti er imot en slik utvanning av hva som regnes som bistand, og mener at regjeringen bør avklare sin holdning til justering av OECD DACs retningslinjer for bruk av bistand.

Komiteen deler oppfatningen av at truslene gjør at et intensivert arbeid og forsvar for liberale verdier, en rettsbasert verdensorden og universelle menneskerettigheter er viktigere enn noen gang. Komiteen mener at den overordnede oppgaven er å trygge Norge, vår velferd og våre verdier og spille på lag med det vestlige sikkerhetsfellesskapet og de etablerte institusjoner som skal sikre at konflikter løses med fredelige midler.

Komiteen deler regjeringens satsing på internasjonalt og regionalt samarbeid, især med organisasjoner som FN, NATO og AU. Komiteen viser til at regjeringen vil styrke berørte lands og relevante organisasjoners evne til å forebygge, håndtere og bekjempe globale sikkerhetsutfordringer, og støtter dette.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Senterpartiet, ser videre at høynet terrorberedskap, behov for forsterket sikkerhet og skjerpet lovgivning er en naturlig konsekvens av dette.

Komiteen støtter en intensivering av arbeidet innenfor kapasitets- og institusjonsbygging i spesielt utsatte land som ledd i en mer oppdatert og fremtidsrettet utviklingspolitikk, og påpeker at en oppfølging av arbeidet med fokusland i sårbare stater er et naturlig utgangspunkt for en slik satsing.

Komiteen merker seg og støtter at regjeringen:

1. Etablerer en nasjonal ekspertgruppe som skal analysere hvordan organisert kriminalitet påvirker land hvor Norge har utenriks- og utviklingspolitiske interesser.
2. Etablerer en gruppe for koordinering av norske posisjoner i internasjonal cyberpolitikk for å styrke arbeidet med å fremme norske interesser og verdier i det digitale rom internasjonalt.
3. Utarbeider en internasjonal cyberstrategi for Norge.
4. Styrker felles kontraterrorsenter.
5. Viderefører arbeidet mot piratvirksomhet.
6. Bidrar til økt kunnskap om globale sikkerhetsutfordringer blant norske og internasjonale ana-

lyse- og forskningsmiljøer og skal bruke mer FoU-midler på feltet.

7. Arbeider for økt rekruttering av norske eksperter til relevante internasjonale organisasjoner som arbeider med disse sikkerhetsutfordringene.
8. Oppretter et bistandsprogram på 100 mill. kroner mot mafiavirksomhet og ulovlig handel (inkl. menneskehandel og naturkriminalitet).
9. Oppretter et bistandsprogram på 100 mill. kroner mot radikalisering, voldelig ekstremisme og terrorisme.

Komiteen støtter at dette (pkt. 9) skal bidra til langsiktig forebygging og styrking av sikkerhets- og justissektoren. Det skal videre bidra til internasjonalt samarbeid mot voldelig ekstremisme, tiltak mot fremmedkrigervirksomhet og finansiering av ekstremistiske grupper.

Komiteen merker seg også at regjeringen i meldingen presenterer en oversikt på 40 konkrete og omfattende tiltak for å møte de globale sikkerhetsutfordringene.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, støtter disse og kommenterer derfor ikke de enkelte tiltakene utover det som fremkommer andre steder i innstillingen.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti stiller seg i stor grad bak de tiltakene regjeringen skisserer, men vil også sette spørsmålsteget ved hvorvidt ambisjonsnivået er i tråd med bevilgningene gjennom de to bistandsprogrammene som blir opprettet. Dette medlem vil videre påpeke at flere av disse er videreføring av eksisterende arbeid.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti viser til tilskuddsordningen «Utvikling og nedrustning» som ligger under kap. 164 post 72, og at utlysningen for denne kom svært sent i 2015. Disse medlemmer ber om at midlene som utlyses under denne ordningen lyses ut tidligere i 2016, slik at sivilsamfunnsorganisasjonene som gjør et viktig arbeid for å fremme de humanitære konsekvensene av atomvåpen, får sjanse til å søke om støtte med en reell planleggingshorisont for sitt arbeid i 2016.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti viser til Norges militære deltakelse i internasjonale operasjoner. Disse medlemmer vil fremholde at det i forbin-

delse med militær deltakelse i større internasjonale operasjoner bør være automatikk i at Norge foretar en ekstern evaluering av operasjonen i etterkant. Det er naturlig at dette nå bør gjøres for Norges deltakelse i operasjonen i Libya.

Disse medlemmer fremmer på dette grunnlag følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innarbeide en fast praksis med ekstern evaluering etter at Norge har hatt betydelige bidrag i internasjonale militære operasjoner.»

«Stortinget ber regjeringen iverksette en ekstern evaluering av den norske deltakelsen i operasjonen i Libya i 2011.»

3. Forslag fra mindretall

Forslag fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen innarbeide en fast praksis med ekstern evaluering etter at Norge har hatt betydelige bidrag i internasjonale militære operasjoner.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen iverksette en ekstern evaluering av den norske deltakelsen i operasjonen i Libya i 2011.

Forslag fra Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen sørge for at Norge spiller en aktiv rolle som pådriver i det internasjonale arbeidet mot spredning av atomvåpen og arbeider for et forbud mot slike våpen.

4. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rå Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen arbeide aktivt for en verden fri for atomvåpen og bidra til gjennomføring av Ikkespredningsavtalens (NPT) forpliktelser, innta en aktiv rolle som pådriver for ikke-spredning og for nedrustning med sikte på en balansert, gjensidig, irreversibel og verifiserbar avskaffelse av atomvåpen, og på dette grunnlaget arbeide langsiktig for et rettslig bindende rammeverk for å sikre dette målet.

II

Meld. St. 37 (2014–2015) – Om globale sikkerhetsutfordringer i utenrikspolitikken. Terrorisme, organisert kriminalitet, piratvirksomhet og sikkerhetsutfordringer i det digitale rom – vedlegges protokollen.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 9. mars 2016

Anniken Huitfeldt

leder

Øyvind Halleraker

ordfører

